

Selvitys paikkatietoalan riippumatto- man yhteistyöelimen perustamiseksi

11.11.2019

Juha Saarentaus

Geowise Oy

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	4
2.	Selvitystyön toteutus	5
2.1	Referenssitoimijoiden selvitys	5
2.2	Nykyisten yhdistysten ja verkostojen arviointi	5
2.3	Työtä tukevat asiantuntijat	5
2.4	Keskeisten toimijoiden tunnistaminen ja haastattelut	5
2.5	Ohjausryhmän kokoonpano ja kokoukset	6
3.	Tunnistetut etenemismahdollisuudet	7
A.	Nykyisen toimintamallin kehittäminen	7
B.	Luodaan tehtävää varten uusi hallinnon organisaatio	7
C.	Käynnistetään uusi GeoForum Finland -yhdistys	7
4.	Yhteistyöelin ylläpitää alan toimijoiden verkostoa	8
4.1	Yhteistyöverkoston aikaansaamat yhteiskunnalliset hyödyt	9
4.2	Yhteistyöverkoston hyödyt jäsenistölle	10
5.	Yhteistyöelimen tehtävät	11
5.1	Edustaminen - toimiminen jäsenistöä edustavana äänenä	11
5.2	Verkostovaikutuksen aikaansaaminen	12
5.3	Edistämistä tukevat hankkeet	12
5.4	Yhteenveto ja referenssitoimijoiden tehtävien vertailu	13
5.5	Standardisoinnin edistäminen	14
5.6	Innovaatiokehityksen edistäminen	14
6.	Yhteistyöelimen toimintamalli	16
6.1	Toiminnan suuntaaminen	16
6.2	Resurssit	17
6.3	Jäsenistö	18
6.4	Pysyvän toiminnan rahoitus	19
6.5	Hallinto	19
7.	Yhteistyöelimen toiminnan käynnistäminen	21
7.1	Yhdistysten ja verkostojen voimavarojen yhdistäminen	21
7.2	Käynnistämisen mahdollistava rahoitus	22
7.3	Yhteistyömahdollisuus muiden toimijoiden kanssa	22
8.	Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet	23

Tiivistelmä

Tämä selvitystyö tehtiin heinä-lokakuussa 2019 Maa- ja metsätalousministeriön toimeksianosta ja se liittyy marraskuussa 2018 Eduskunnassa hyväksytyn Paikkatietopoliittisen selonteon toimeenpanoon. Tässä työssä selvitettiin, onko uudistuvaan toimintaympäristöön kehitettävissä uusi yhteistyöelin tai -malli ja onko sen pysyväle toiminnalle edellytykset.

Selvitystyössä perehdyttiin vastaavanlaisten toimijoiden tehtäviin, toimintaan ja tuloksiin. Vertailuun otettiin paikkatietoalan yhteistyöelimiä muissa maissa, erityisesti Pohjoismaissa, sekä vastaavantyyppisiä tehtäviä muilla toimialoilla hoitavia toimijoita Suomessa. Lisäksi selvitystyössä perehdyttiin nykyisiin yhdistyksiin ja verkostoihin Suomessa ja selvitettiin niiden valmiudet ja tarpeet tiivistää yhteistyötä. Selvityksessä tarkasteltiin myös, miten toiminta voisi edistää standardisointi ja yhteentoimivuutta sekä liiketoimintaa kehittäviä innovaatioita.

Pohjoismaissa on toiminnassa GeoForum-nimeä kantavia yhteistyöelimiä, joista Norjassa ja Tanskassa olevat toimijat ovat onnistuneet luomaan toimintamallin, jossa riippumattomalla yhteistyöelimellä on laaja alan toimijoiden ja ammattilaisten tuki. GeoForum huolehtii yhteistyöelimen toimintaedellytysten jatkuvuudesta myös taloudellisesti itsenäisenä toimijana, edustaa jäsenistöä sekä luo ja ylläpitää yhteydet muihin toimialoihin ja myös kansainvälisiin kollegoihin ja toimintaan.

Myös muita toimintatapoja löytyy, kuten esimerkiksi Hollannissa toimiva GeoNovum, joka edistää budjettirahoitteisesti julkisin varoin alan kehitystä standardisoinnin avulla. Samoin UK:ssa on Geovation -niminen toimija, joka toimii alan yrityshautomona. Toimintaa rahoitetaan keskeisten viranomaisten toimesta.

Suomessa toimivien yhdistysten ja verkostojen osalta selvitettiin yli 30 eri toimijaa. Lähes kaikkien toiminta perustuu vapaaehtoistyöhön ja pieniin jäsenmaksuihin. Näiden yhdistysten ja verkostojen toimintaa voidaan tehostaa yhdistämällä niitä yhdeksi riittävän isoksi toimijaksi, jolla on pysyvät henkilöresurssit hallinnointiin, alan imagon edustamiseen sekä laadukkaiden tapahtumien järjestämiseen ja tiedotustoimintaan.

Selvityksen perusteella todetaan, että Suomeen on tarpeellista ja mahdollista käynnistää paikkatietoalan yhteistyöelin, jonka toimintamuoto noudattaa Norjan ja Tanskan kokemuksia ja hyviä käytäntöjä. Yhteistyöelin pystyy edistämään tietojen yhteentoimivuutta ja innovaatiotoimintaa tarjoamalla näille tehtäville laajapohjaisen kosketuksen kehittyvään alaan ja useiden eri toimialojen ekosysteemiseen kehitykseen.

Yhteistyöelimen käynnistäminen edellyttää 2-3 vuoden mittaista siemenrahoitusta, jolla mahdollistetaan 2-3 hengen sihteeristön toiminta. Tämän jälkeen yhteistyöelin pystyy toimimaan itsenäisesti riippumattomana toimijana, joka rahoittaa toimintaansa jäsenmaksutuloista sekä seminaari- ja koulutustoiminnasta saatavilla tuloilla.

Selvitys paikkatietoalan riippumattoman yhteistyöelimen perustamiseksi

1. Johdanto

Eduskunnan marraskuussa 2018 yksimielisesti hyväksymässä Paikkatietopoliittisessa selonteossa on kirjaus toimenpiteestä:

Tehostetaan yhteistyötä uudella yhteistyöelimellä.

Selonteossa todetaan, että paikkatietotoiminnot perustuvat yhä enemmän yhteistyöhön ja on tunnistettu tarve parantaa yhteistyötä paikkatietoalan yritysten, paikkatietoja käyttävien yritysten, julkishallinnon, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kesken. Selonteon toimenpiteen avulla selvitetään, onko uudistuvaan toimintaympäristöön kehitettävissä entistä parempi yhteistyöelin tai -malli, ja suunnitellaan Suomeen sopiva toimintamalli eri sektoreiden välisen, paikkatietotoimintoja ja niihin liittyvän yritystoiminnan edellytyksiä edistävälle yhteistyöelimelle.

Paikkatietojen tuottamisessa, hallinnassa ja hyödyntämisessä käytettävän teknologian piirissä toimii kasvava joukko sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijoita. Tehokkaat paikkatietotoiminnot perustuvat yhä enemmän eri toimijoiden tietojen ja palveluiden yhteentoimivuuteen ja yhteistyöhön.

On tunnistettu tarve parantaa yhteistyötä paikkatietoja käyttävien ja paikkatietotekniikkaa soveltavien yritysten, julkishallinnon, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä paikkatietoalan palveluita tuottavien yritysten kesken paikkatietoon ja siihen liittyvän teknologian mahdollisuuksien tehokkaan hyödyntämisen edistämiseksi. Yhteistyö yli toimialojen edistää paikkatietojen hyödyntämistä yleisesti, tuottaa innovatiivisia ratkaisumalleja paikkatietojen hyödyntämiseksi ja edistää välillisesti alan liiketoimintaa.

Tämä selvitys on tehty Maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta ja se liittyy paikkatietopoliittisen selonteon toimeenpanoon. Selvitys lähtee yhteistyöelimen mallin hypoteesista. Hypoteesissa yhteistyöelin tarkoittaisi voittoa tavoittelematonta riippumatonta paikkatietoalan yleishyödyllistä yhdistystä, joka työllistää 2-3 henkilöä ja saa rahoituksensa esimerkiksi jäsenmaksuista, järjestämistään tapahtumista sekä julkaisutoiminnasta. Tällaista paikkatietoalan yhteistyöelintä ei tällä hetkellä ole Suomessa.

Selvitystyö aloitettiin heinäkuussa 2019 ja saatiin päätökseen lokakuun lopussa 2019. Työssä selvitettiin, onko uudistuvaan toimintaympäristöön kehitettävissä uusi yhteistyöelin tai -malli ja onko sen pysyväle toiminnalle uskottavat edellytykset.

2. Selvitystyön toteutus

Selvityksen lähtökohtana on Valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko (VNS 2/2018 vp) ja sen käsittely Eduskunnassa vuonna 2018. Selonteon visio muodostaa tavoittilan:

Visio: Suomessa on maailman innovatiivisin ja turvallis in paikkatiedon ekosysteemi.

Yhteistyöelimen merkitystä on tässä selvityksessä pyritty arvioimaan tämän vision näkökulmasta. Innovatiivisuus liittyy paikkatiedon mahdollistamien uusien ratkaisumallien synty miseen laajasti yhteiskunnan eri toiminnoissa ja turvallisuus puolestaan sekä luotettavan paik katiedon synnyttämiseen ja ylläpitoon että sen hallittuun käyttöön ja myös väärinkäytön estä miseen huomioiden kaikki turvallisuusaspektit.

Paikkatietopoliittisen selonteon yhteydessä tehdyt selvitykset toimivat myös tämän selvityksen lähdeaineistona.

2.1 Referenssitoimijoiden selvitys

Selvitykseen valittiin vastaavaa tai samanlaista tehtävää hoitavia toimijoita, joiden tietojen ja kokemusten kautta arvioitiin yhteistyöelimen tehtäviä ja toimintamalleja. Referenssitoimijoiksi valittiin kolme pohjoismaista paikkatietoalan kansallista yhteistyöelintä, neljä saman tyyppistä toimijaa muualta maailmasta sekä kolme suomalaista muiden alojen edistämistehtävää toteutavaa toimijaa. Referenssitoimijat on arvioitu tarkemmin liitteessä 1.

2.2 Nykyisten yhdistysten ja verkostojen arviointi

Yksi selvitettävä asia oli, miten olemassa olevia yhdistyksiä ja verkostoja voidaan käyttää uuden yhteistyöelimen pohjana. Tätä varten selvitettiin verkkosivustoilta, sähköpostikyselynä ja muutam in haastattelu in runsas joukko nykyisiä toimijoita. Kaiken kaikkiaan verkostoja ja yh distyksiä listattiin 34 kpl (liite 2). Valtaosalta saatiin annettuihin kysymyksiin kattavat vastauk set ja näiden pohjalta tehtiin johtopäätökset. Kyselyssä kartoitettiin toimijoiden missiota, toi mintamuotoja, verkoston kokoa, taloudellisia resursseja sekä näkemystä esitetyn yhteistyöeli men toimintamallin vaikutuksista kunkin toimijan nykyiseen toimintaan.

2.3 Työtä tukevat asiantuntijat

Työtä tukemaan koottiin asiantuntijaryhmä, joka koostui aiheen parissa jo aikaisemmin toimi neista henkilöistä. Nämä olivat Paikkatietopoliittisen selonteon hankepääällikkönä toiminut eri tyisasiantuntija Kari-Pekka Karlsson Maanmittauslaitoksesta ja Kimmo Soukki Terrasolid Oy:stä. Soukki toimii myös Paikkatietoverkoston puheenjohtajana. Asiantuntijaryhmä kokoon tui kaksi kertaa työn aikana ja lisäksi aiheesta käytiin sähköpostikeskustelua.

2.4 Keskeisten toimijoiden tunnistaminen ja haastattelut

Paikkatieto on mukana laajasti yhteiskunnan eri aloilla mahdollistaen ja tehostaen erilaisia prosesseja ja vahvistaen sijaintipohjaisen tiedon hallintaa. Selvityksessä listattiin alan julkisen

sektorin keskeiset toimijat valtionhallinnosta sekä tutkimuslaitoksista ja arvioitiin aluehallinnon ja kuntien roolia (liite 3). Lisäksi tarkasteltiin elinkeinoelämän toimialojen merkitystä.

Selvitystyön aikana haastateltiin useita alan keskeisiä toimijoita, joille esitettiin selvitystyön havaintoja ja pyrittiin näin tunnistamaan toimijoiden valmiuksia ja näkemyksiä uuden yhteistyöverkoston tukemisesta, merkityksestä ja toiminnasta.

KUVA 1 Yhteistyöverkosto kokoaa yhteiskunnan eri aloilla toimivat alan ammattilaiset ja paikkatiedon hyödyntäjät. GeoForum Finland on yhteistyöelimelle valittu työnimi.

2.5 Ohjausryhmän kokoonpano ja kokoukset

Tilaaaja kokosi ohjausryhmän, johon saatiin varsin kattava edustus. Ohjausryhmän jäsenillä oli monialainen näkemys ja kootun aineiston pohjalta asiaa puitiin eri näkökulmista. Ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa (liite 4)

3. Tunnistettut etenemisvaihtoehdot

Selvityksessä tunnistettiin erilaisia etenemisvaihtoehtoja ja verrattiin niitä selvityksen pohjana olevaan yhteistyöelimen hypoteesiin.

A. Nykyisen toimintamallin kehittäminen

Paikkatiedon yhteentoimivuuden ja yhteiskäytön edistäminen ja siihen liittyvä paikkatietoinfrastruktuurin ylläpitäminen ja kehittäminen on yksi Maanmittauslaitoksen lakisääteisistä tehtävistä. Tähän toimintaan liittyviä tavoitteita on pyritty toteuttamaan myös tukemalla alan yhdistysten ja verkostojen toimintaa (mm. perustamalla aikoinaan Progis ry sekä käynnistämällä Paikkatietoverkosto). Näiden kautta ei kuitenkaan ole päästy vaikuttavuudeltaan asetettuun tavoitetilaan. Esteenä kehitykselle nähdään edellä mainittujen verkostojen vaatimattomat omat toimintaresurssit. Verkostotoiminta on perustunut vapaaehtoistyöhön oman työn ohessa. Maanmittauslaitos on keskeinen alan toimija ja tavoitetilaan pääseminen voi tapahtua myös kehittämällä yhteiskäytön edistämistehtävää ja sen toimeenpanon keinovalikoimaa.

B. Luodaan tehtävää varten uusi hallinnon organisaatio

Selvityksessä tunnistettiin Hollannissa käytössä oleva vaihtoehtoiseen yhteistyöhön perustuva lähestyminen. Tässä vaihtoehdossa on julkisin varoin ylläpidetty toimijaa, jonka rahoituksen varmistaa useampi julkinen hallinnonala yhdessä (Ministry of Infrastructure and Environment, Ministry of Economic Affairs, Agriculture, and Innovation, Cadastre and Geological Research Centre). Hollannissa tämän organisaation nimi on Geonovum. Geonovum huolehtii laaja-alaisesti paikkatietojen standardisointitehtävän hoitamisesta ja tukee tämän kautta myös innovaatiotoimintaa. Standardisointityö on siis toiminnan strateginen valinta.

Selvityksen tavoitetilan mukaiseen tilanteeseen pyritään pääsemään siis vahvan budjettirahoituksen standardisointipanostuksen kautta. Panostus on Hollannissa 1 M€ luokkaa vuosittain ja työtä tekee vakituinen henkilöstö. Lisäksi Geonovum tuottaa muuta projektitoimintaa noin 75% toiminnastaan, joka on kokonaisuudessa 4 M€ luokkaa. Muu osa rahoitetaan hankkekohtaisesti. Geonovum ei siis ole hypoteesin mukainen toimija, mutta tavoittelee samaa vaikuttavuutta toisenlaisella keinovalikoimalla. Vastaavanlaisen toimijan käynnistäminen Suomessa vaatisi merkittävän, hallinnonalojen yli ulottuvan valmistelun.

C. Käynnistetään uusi GeoForum Finland -yhdistys

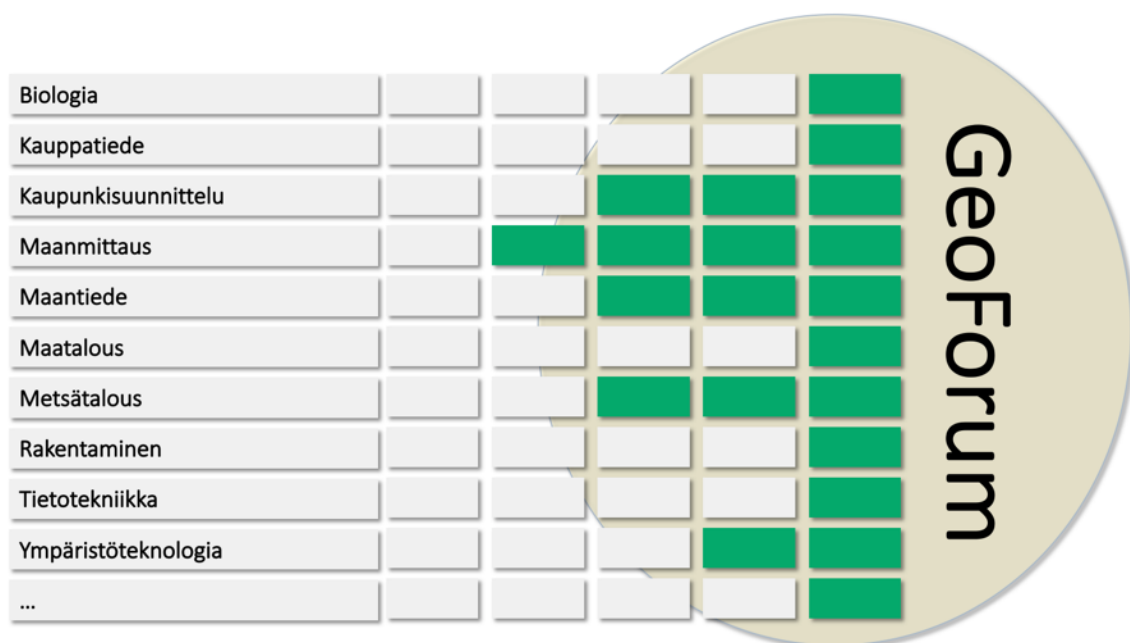
Tämä selvitys keskittyy erityisesti arvioimaan hypoteesin mukaisen, työnimellä GeoForum Finland -toimivan yhteistyöelimen käynnistämistä. Tässä mallissa sovelletaan Pohjoismaiden onnistuneita käytäntöjä ja pyritään yhdistämään olemassa olevia yhdistyksiä ja verkostoja yhdeksi. Jatkossa kuvataan tämän etenemismallin tehtäviä, toimintamallia, rahoitus pohjaa ja käynnistymisen edellyttämiä toimia.

4. Yhteistyöelin ylläpitää alan toimijoiden verkostoa

Selvityksessä muodostettiin näkemys GeoForum-yhteistyöelimestä ja siihen liittyvästä verkostosta. Näkemyksen pohjana on muiden Pohjoismaiden mallit, joista erityisesti Norjan ja Tanskan yhteistyöelimen vahvuutena tunnistettiin laaja toimintaan kytketty paikkatietoalan ammattilaisten verkosto. Näissä maissa verkostoon on onnistuttu kokoamaan 1600-1700 henkilöä, joista lähes 100 muodostaa motivoituneen talkootyövoiman. Yhteistyöelin voi siis tavoittaa näin kattavasti ja monialaisesti paikkatietoa käyttävät opiskelijat ja ammattilaiset kaikilla yhteiskunnan eri aloilla, kunnissa, valtionhallinnossa, aluehallinnossa, elinkeinoelämän palveluksessa sekä tutkimus- ja koulutussektorilla.

Nykyisten, vapaaehtoistyöhön perustuvien verkostojen henkilömäärä on Suomessa noin 300 henkeä. Suomessa ei ole syntynyt Norjan ja Tanskan mallin kokoista verkostoa, eikä näin ollen ole myöskään käytettävissä sellaista laajapohjaista verkostovoimavaraa, joka kykenisi edesauttamaan paikkatiedon läpileikkaavaa hyötyvaikutusta yhteiskunnassa.

Verkoston muodostavien paikkatiedon ammattilaisten koulutus on monialainen. Maanmittausalan ammattilaisten työssä paikkatieto on vahvimmin mukana. On myös paljon muita aloja, joissa tehtävien hoitamiseen tarvitaan paikkatiedon asiantuntemusta, tai paikkatietoa hyödynnetään laajasti (kuva 2.). Paikkatiedon koulutuksen odotetaan laajenevan tulevaisuudessa myös uusille alueille. Monialaisuuden tukeminen vahvistaa kokonaisvaikutusta.

KUVA 2 Koulutuksen ja tehtävien monialaisuus paikkatietotehtävissä. Vihreät palkit kuvaavat paikkatiedon parissa työskentelevien osuutta kussakin tehtäväkentässä.

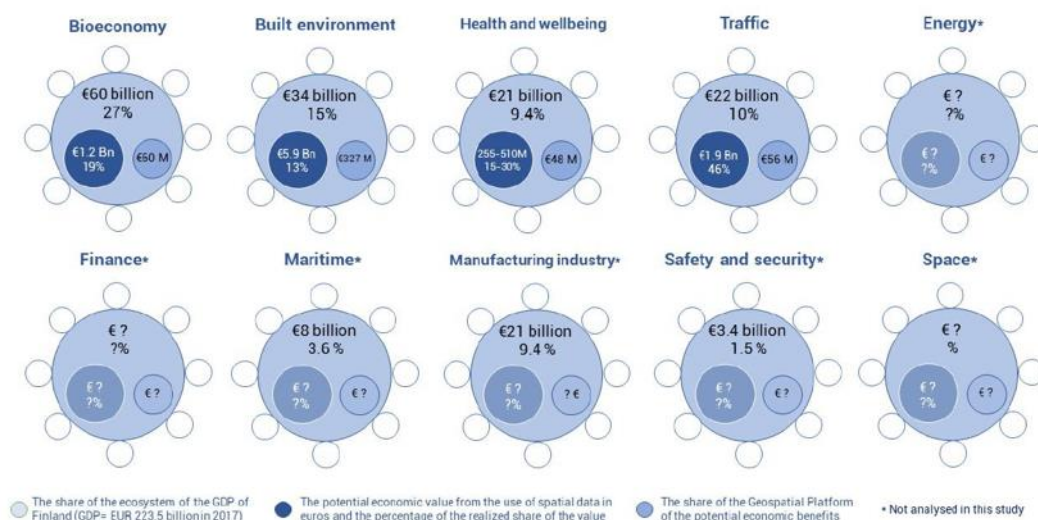
Selvityksessä GeoForum Finland -yhteistyöelin nähdään monialaisena ja –tasoisena osajien ja toimijoiden verkostona, joka edistää ja osaltaan mahdollistaa paikkatiedon laajenevien hyötyvaikutusten toteutumisen yhteiskunnan ilmiöissä. Yhteistyöelin luo siltoja muiden alojen toimialaverkostoihin ja mahdollistaa uusien yhteistyömuotojen syntymisen sekä purkaa siiloutumista (kuva 3).

KUVA 3 Monialainen ja tasoinen yhteistyöverkosto.

4.1 Yhteistyöverkoston aikaansaamat yhteiskunnalliset hyödyt

Yhteistyöverkoston toiminnan kohteena olevat yhteiskunnalliset hyödyt on tunnistettu jo Paikkatietopoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä. Spatineo Oy:n tekemässä tutkimuksessa (10/2018) arvioitiin, että Suomessa on toteutunut vain noin 22% paikkatietojen käytön mahdollisista taloudellisista hyödyistä, joiden arvioitiin olevan noin 13 miljardia euroa (kuva 4.). Tästä potentiaalista on toistaiseksi käytössä vain noin 3 miljardia euroa. Yhteistyöelimellä uskotaan olevan merkittävä vaikutus hyötyvaikutuksen aikaansaamisessa vuoteen 2025 mennessä, joka on Paikkatietopoliittisen selonteon tavoiteaikataulu.

KUVA 4 Paikkatiedon potentiaali tulevaisuuden ekosysteemeissä (Spatineo 10/2018).

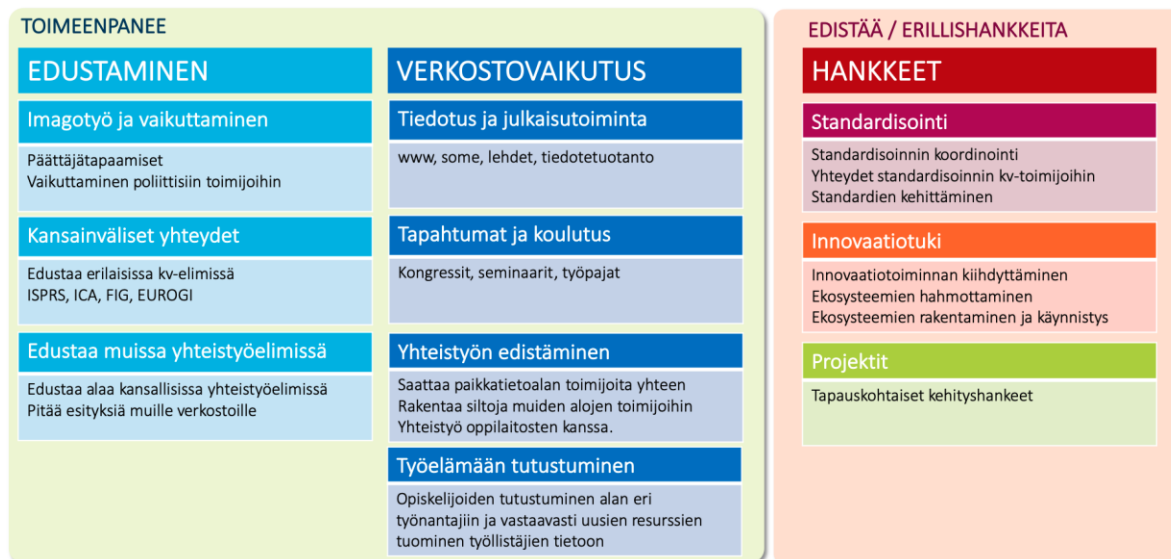
4. 2 Yhteistyöverkoston hyödyt jäsenistölle

Yhteistoimintaelimen tulee tarjota jäsenistölleen hyötyä, jota vastaan jäsenistö maksaa jäsenmaksuja ja osallistuu vapaaehtoistoimintaan. Hyötyjen tulee näkyä niin organisaatiojäsenille kuin henkilöjäsenille. Tällaisia hyötyjä ovat mm.

- Yhteistyöverkosto tarjoaa mahdollisuuden kansalliseen päätöksentekoon vaikuttamiseen ja on helppo tapa jäsenten verkottua niin julkisiin kuin yksityisiin alan toimijoihin.
- Laaja verkosto tarjoaa jäsenistölle kansainvälisiä yhteyksiä ja tuo jäsenille uusimman tiedon alan kehityksestä kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Toiminta tarjoaa näkyvyyden alan kehityshankkeisiin sekä kehitysrahoitukseen ja tukee yhteistyötä, joka mahdollistaa vaikuttavuudeltaan merkittäviä kehityshankkeita.
- Eri toimialoja edustavien jäsenten yhteistyöverkosto luo edellytykset toimialojen väliselle yhteistyölle ja innovaatiotoiminnalle.
- Aktiivinen toimijoiden kohtaaminen edistää uusien yhteisten hankkeiden, mm. vientihankkeiden, syntymistä.
- Kukin jäsen voi verkoston toiminnassa näkyä ja saada äänensä kuuluviin niin kansallisessa ja kansainvälisessä toiminnassa.
- Jäsenet saavat uusimman tiedon alan lainsäädännöstä ja standardeista.
- Yhteistyöverkoston viestintä tukee alan yhteisten asioiden läpivientiä.
- Verkosto järjestää tapahtumia, joissa jäsenistö saa uusinta tietoa ja voi kohdata muita osajia.
- Verkoston järjestämiin tilaisuuksiin on jäsenetuhintoja.

5. Yhteistyöelimen tehtävät

Referenssitoimijoiden haastattelujen ja saatujen tietojen perusteella on muodostettu lista yhteistyöelimen mahdollisista tehtävistä, jotka jakautuvat kolmeen ryhmään: verkoston edustamiseen, verkostovaikutukseen ja hankkeisiin (kuva 5).

KUVA 5 Referenssitoimijoiden hoitamat tehtävät.

5.1 Edustaminen - toimiminen jäsenistöä edustavana äänenä

Jo Paikkatietopoliittisen selonteon prosessin aikana oli tunnistettavissa, miten etäinen käsite paikkatieto on suurelle yleisölle. Paikkatiedon merkityksestä tulee pystyä kommunikoimaan kansantajuisesti, jotta päättäjät ja toimijat pystyvät paremmin hahmottamaan paikkatietojen mahdollisuudet, yhteiskunnallisen merkityksen ja tarvittavien panostusten mitoituksen. Tämä edellyttää jatkuvaa kommunikointia päättäjiin ja poliittisiin toimijoihin.

Kansainvälinen yhteistyö edellyttää myös organisoituja toimenpiteitä. Monet kansainväliset ammatilliset yhteisöt tarvitsevat vastinparin Suomessa. Tätä tehtävää on hoidettu osin nykyisten yhdistysten kautta.

Paikkatietoalan edustusta tarvitaan myös yhteistoiminnan edistämiseen muiden kotimaisten järjestöjen ja verkostojen kanssa. Paikkatietoalalle tarvitaankin äänenkantaja, joka hoitaa tehtävää päätoimisesti eikä yhden toimijan oheistehtävänä.

Monialaisuus, riippumattomuus ja toimijaverkon laajuus asettaa yhteistyöelimelle myös haasteita. Toiminnassa tulee pystyä tunnistamaan kaikkien yhteiset tarpeet ja välttämään liian voimakkaita kannanottoja, mikäli niillä ei ole selkeää ja laajaa jäsenistön tukea.

On myös selvää, että teknologian kehitys tulee edelleen mahdollistamaan uusia tapoja ratkaista erilaisia tehtäviä. Tämä luo edellytyksiä olemassa olevien prosessien muuttumiseen ja jopa kokonaisten tehtävien poistumiseen. Edustamistehtävässä ja myös muussa toiminnassa

yhteistyöelimen tulee pysyä riippumattomana ja keskittyä oman strategiansa tiedonvälitykseen ja kehityksen edistämiseen. Käytännössä jäsenten yhteisenä äänenä ja aktiivisena edustajana toimii yhteistyöelimen toiminnanjohtaja.

5.2 Verkostovaikutuksen aikaansaaminen

Selvityksessä tunnistettiin referenssitoimijoiden merkittävänä panostus verkostovaikutuksen aikaansaamiseen ja ylläpitämiseen. Edistämällä kohtaamisia sekä alan toimijoiden kesken, että muiden toimijoiden ja verkostojen kanssa, on pystytty aikaansaamaan kattava ja vuorovaikutteinen ammattilaisten ja asiantuntijoiden verkosto. Toiminnan ylläpitämisessä tulee myös onnistua vapaaehtoistyövoiman organisoinnissa Tanskan ja Norjan GeoForum-yhdistysten tapaan.

Seminaarit, työpajat ja koulutustoiminta ovat verkoston ylläpitämisen tärkeitä työkaluja. Lisäksi tarvitaan aktiivista tiedotustoimintaa. Elinvoimainen ja toimiva verkosto on tärkeä motivaatio osallistua verkoston toimintaan sekä organisaatioille että yksittäisille ammattilaisille. Verkoston tulee ulottua myös alan opiskelijoihin ja tutkijoihin asti sekä osallistua tutkimuslaitosten toiminnan tulosten kytkemiseen laajemmin koko kenttään ja saada näin voimaa jatkuvalla uudistumiselle.

Verkostovaikutuksen syntyminen on koko yhteistyöelimen merkittävin tehtävä. Verkoston rakentaminen, ylläpito ja vapaaehtoistyövoiman motivointi ovat yhteistyöelimen sihteeristön päätehtävät.

5.3 Edistämistä tukevat hankkeet

Kolmannessa ryhmässä on tunnistetut erillishankkeet, joita ainakin osa selvitetystä referenssitoimijoista toteuttaa. Näiden aktiviteettien vaatimat resurssit ovat tyypillisesti niin merkittäviä, ettei niitä voi toteuttaa verkoston oman jäsenmaksu- ja tapahtumatulojen pohjalta, vaan näihin tarvitaan erillinen rahoitus.

Selvitystyön tehtävänantona oli tunnistaa miten yhteistoimintaelin voi olla vaikuttamassa:

- a) paikkatietoihin liittyvän standardisoinnin sekä tietojen ja teknisten ratkaisujen yhteentoimivuuden edistämiseen ja
- b) paikkatietoalan innovaatiotoiminnan kiihdyttämiseen.

Kaikki kolme pohjoismaista referenssitoimijaa ilmoittivat, että yhdistykset eivät aktiivisesti toimi standardisoinnin tai innovaatiotoiminnan kiihdyttämisen tehtävissä. Näiden asioiden osalta verkoston rooli on edistää kehitystä tarjoamalla laajan verkoston kautta jatkuvasti ajantasainen tilannetieto kentältä, mahdollistaa yhteistyöhankkeiden muodostuminen toimijoiden kesken sekä tiedottaa etenemisestä jäsenistöä.

Toisenlainen lähestyminen asiaan on puolestaan Hollannissa, jossa Geonovum-organisaation tehtävänä on nimenomaan edistää alan kehitystä kattavan standardisointityön kautta. Tämä kuuluu aiemmin kuvatun etenemisvaihtoehto B:n alle.

Vastaavasti UK:n Geovation on julkisin varoin rahoitettu yrityskehittämö, joka pyrkii edistämään uutta, julkisen hallinnon tuottamien paikkatietojen innovatiiviseen käyttöön perustuvaa liiketoimintaa.

Suomalaisista referenssitoimijoista KIRA-InnoHub ry ja sitä edeltävä KIRA-digi -hanke ovat onnistuneet edistämään innovaatiotoimintaa luomalla toimialakohtaisen verkoston sekä positiivisen yhteistyöympäristön. Näin saman alan eri toimijat ovat voineet kohdata ja ideoida uusia tuotteita ja palveluita. Kokeilukulttuurin edistäminen on ollut merkittävä työkalu tässä toiminnassa, jolla oli myös selkeä edellisen hallituksen rahoitus pohja. Toiminta jatkuu yhdistysmuotoisena nyt kolmeksi vuodeksi vahvistetun siemenrahoituksen turvin.

5.4 Yhteenveto ja referenssitoimijoiden tehtävien vertailu

	Tiedotus ja julkaisu-toiminta	Tapahtumat ja koulutus	Edunvalvonta ja vaikuttaminen	Yhteistyön edistäminen	Edustaa muissa yhteistyöelämissä	Kansainväliset yhteydet	Työelämään tutustuminen	Standardisointi	Innovaatiotuki
GeoForum Sverige								SIS	Vinnova
GeoForum Denmark								SDFE	Innovations-fonden
GeoForum Norge								SN	Innovation Norway
Geonovum, NL									
Geovation, UK									
AGI, UK									
GITA, USA									
KIRA-InnoHub ry									
Liikennelab									
ITS Finland ry									

Aktiivinen panostus
 Edistää ja tukee
 Ei osallistu

KUVA 6 Referenssitoimijoiden panostus tunnistettuihin tehtäviin.

Referenssitoimijat antoivat moninaisia näkökulmia yhteistyöelimen toiminnan määrittelyyn (kuva 6.). Keskeisenä nousi esiin jäsenistön edustamisen ja äänitorvena toimimisen merkitys sekä verkostovaikutuksen aikaansaaminen. Nämä ovatkin ajatellun yhteistyöelimen päätehtävät. Niiden menestyksellinen hoitaminen edellyttää jäsenistön jatkuvaa kuuntelua ja toimivaa hallintomallia. Toimenpiteet ja kannanotot pitää valita palvelemaan jäsenistöä kattavasti. Toiminnan on oltava myös tiedotus- ja tapahtumatuotannon osalta laadukasta, jotta jäsenistö on motivoitunut jatkamaan toiminnassa ja vapaaehtoistyövoima pysyy motivoituneena. Vapaaehtoistyö voi olla organisaatioiden välillistä tukea toiminnalle, kun osa jäsenistä voi tehdä sitä työajalla.

Yksittäisinä huomioina voidaan referenssitoimijoista nostaa esimerkiksi edellä mainittu UK:n Geovation, jolla ei tunnistettu roolia varsinaisesti yhteistyöelimenä, mutta sitäkin selkeämmin suunnatun innovaatiotoiminnan kiihdyttäjänä. Liikennelab puolestaan on valtion viraston (Traficom) yhteydessä toimiva budjettirahoitteinen projekti, joka luo verkostovaikutusta ja kiihdyttää myös innovaatiotoimintaa hankkeillaan. UK:n AGI ja USA:n GITA ovat selkeitä yhteistyöelimiä, joilla on suurten maiden tapaan hyvät taloudelliset toimintaedellytykset. ITS Finland

ry on esimerkki siitä, miten aikanaan siemenrahoituksella käynnistetty toimija on pystynyt ylläpitämään laadukasta toimintaa jäsenmaksu- ja tapahtumatuloilla Suomessa.

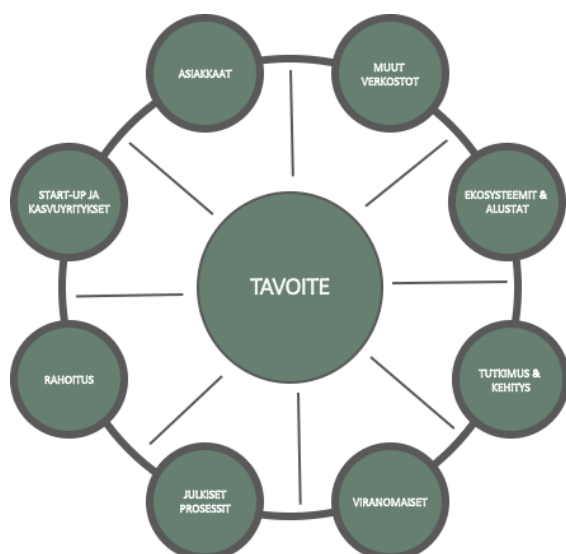
5.5 Standardisoinnin edistäminen

Suomessa paikkatietojen standardisointityö on pirstaloitunut eri toimijoiden projektiluontoihin aktiviteetteihin ja muun työn ohessa tehtävään seurantaan. Systemaattinen, nykyistä yhtenäisemmän paikkatietoekosysteemin syntymistä tukeva standardisointityö ontuu. Erilaisiin rajapintapalveluihin on panostettu, mutta itse tiedon yhteentoimivuuden edellyttämät kansalliset ohjeistukset ovat puutteellisia. Selvityksen yhteydessä tunnistettiin muissa Pohjoismaissa valtiollisen karttalaitoksen keskeinen rooli paikkatiedon standardien tuottamisessa.

Yhteistoimintaelimen perusrahoituksen tarjoamat mahdollisuudet edistää standardisointitoimintaa ja yhteentoimivuutta rajoittuvat tiedonvälitykseen ja toimijoiden kohtauttamiseen. Erillisellä projektirahoituksella yhteistoimintaelin voi toimia standardisointityön koordinoijana ja työn ohjaamisen edellyttämän toimijajoukon kokoajana. Tällainen projekti voisi toimia myös yhteistyöverkoston käynnistykseen katalysaattorina.

5.6 Innovaatiokehityksen edistäminen

Digitalisaatiossa toimintoja kehitetään uusien teknologian mahdollistamien innovaatioiden avulla. Innovaatioissa keskiössä on digitaalisen tiedonkäsittelyn tarjoamat mahdollisuudet tehtävien suorittamiseen entistä tehokkaammin tai jopa kokonaan uudet, disruptiiviset tavat tehtävien hoitamiseen. Paikkatiedon läpileikkaavuus useiden eri toimialojen tehtävissä antaa kasvavan joukon mahdollisuuksia innovaatioihin ja myös disruptiiviseen kehitykseen. Tässä yhteistyöverkostolla tulee olemaan merkittävä rooli nimenomaan toimijoiden kohtauttamisessa ja yhteistoiminnan fasilitoinnissa.

Suomella on vahva startup- ja kasvu- yritys- pohja, jonka avulla on mahdollista tuottaa uusia, kansainväliseen menestykseen kykeneviä ratkaisuja. Tämä kehitys voidaan saada paremmin hyödyntämään ja tunnistamaan paikkatiedon tuottamaa lisäarvoa esimerkiksi edistämällä liiketoimintaekosysteemistä kehitystä, jossa erityyppiset yksityiset ja julkiset toimijat luovat yhteistyössä toisiaan täydentäviä tuotteita ja palveluja tai kehittävät uudenlaista osaamista ja tuotantoresursseja. Ekosysteemin muodostumista kiihdytetään yhteisesti tunnistetun tavoitteen avulla (kuva 7.).

KUVA 7 Ekosysteemisen kehityksen toiminta-

mallin keskiössä on yhteinen tavoite.

Paikkatiedon mahdollistamia uusia liiketoimintaekosysteemejä voi syntyä eri toimialojen sisäisinä, mutta myös eri toimialoja yhdistävinä hankkeina (kuva 8.). Riittävän laajojen kehityshankkeiden syntyminen on keskeinen yhteistyöverkoston välillinen tavoite.

Kehitys tulee haastamaan olemassa olevia toimintamalleja myös paikkatietojen osalta. Kansainväliset teknologiajätit (Facebook, Amazon, Apple, Netflix ja Google) ovat jo tuoneet markkinoille monia paikkatietoa hyödyntäviä innovatiivisia palveluita, jotka ovat pystyneet muuttamaan etenkin kuluttajamarkkinoiden arvoketjuja. Paikkatieto on myös monen kansainvälisen alustayhtiön ja uudenlaisen palvelun mahdollistaja. Esimerkkeinä mainittakoon ÜBER ja LYFT sekä kesällä 2019 Suomessa kaupunkeihin jalkautuneet sähköpotkulaudat.

KUVA 8 Paikkatieto voi olla mahdollistavana kilpailuetuna liiketoimintaekosysteemeissä toimialakohtaisesti tai toimialoja yhdistävinä hankkeina.

Tähän mennessä paikkatiedon yhteiskäytön edistäminen on Suomessa keskittynyt pääosin julkisen sektorin toimijoiden yhteistyön ja tietovarantojen yhteentoimivuuden kehittämiseen. Yhteistyöverkoston avulla innovaatiokehitystä voidaan edistää ja nostaa luomaan laajaa yhteiskunnallista hyötyä. Tiedon avoimuuteen, saatavuuteen ja turvallisuuteen liittyvät näkökulmat muodostavat myös keskeisen osan toimintatapojen kehittämisestä.

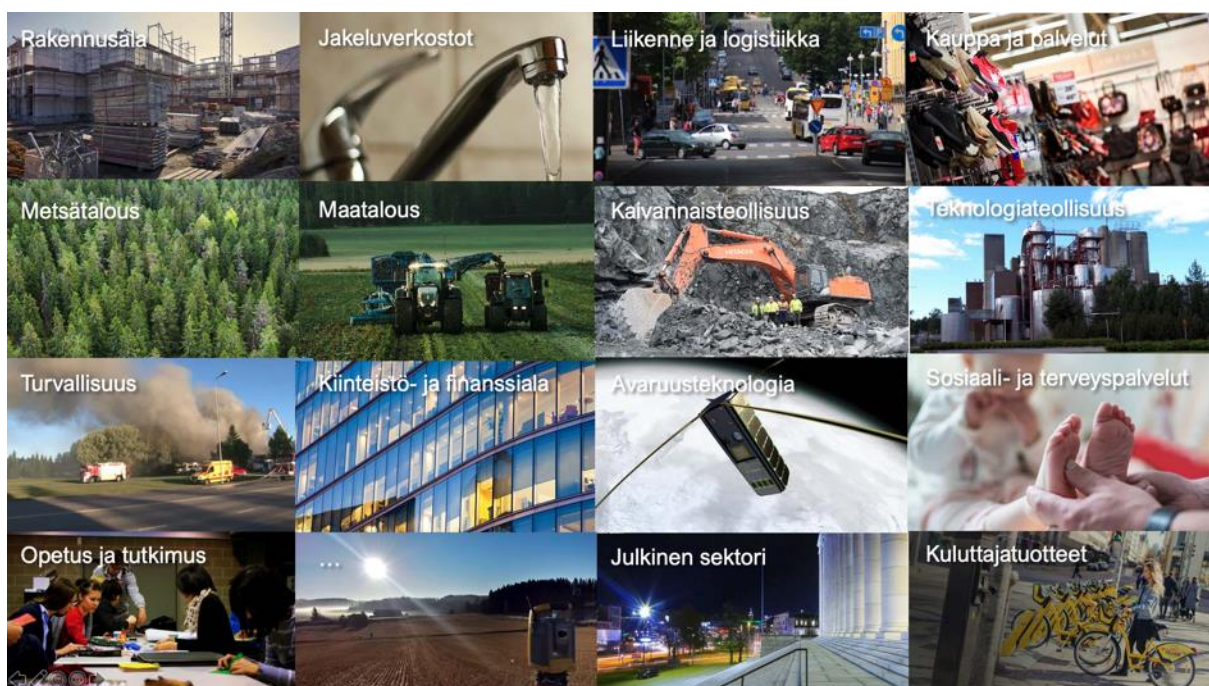
Selvityksessä tunnistettiin tarve paikkatietoalan innovaatiotoiminnan kiihdyttämiseen Business Finland keinovalikoimaa hyödyntämällä. Paikkatiedon ja jo nyt Business Finlandin edistämän avaruusteknologian yhteydet ovat ilmeiset ja esimerkiksi Tanskassa näiden alojen edistämistyötä tehdään yhteistyössä.

6. Yhteistyöelimen toimintamalli

Yhteistyöelimellä tulee olla toimintamalli, joka varmistaa pitkäjänteisyyden ja sujuvan reagoinnin ympäristön muutoksiin. Käynnistysvaiheen jälkeen yhteistyöelimen tulee pystyä varmistamaan toimintansa rahoitus laajapohjaisesti ja näin säilyttää riittävä taloudellinen riippumattomuus. GeoForum Finland -työnimellä kulkevan yhteistyöelimen toimintamalli on rakennettu tässä Pohjoismaisten referenssiorganisaatioiden mallin pohjalta.

6.1 Toiminnan suuntaaminen

Paikkatietojen paras yhteiskunnallinen hyötyvaikutus syntyy mahdollistamalla niiden käyttö eri toimialojen tarpeisiin laajasti (kuva 8.). Paikkatietopoliittisen selonteon vision mukaisen maailman turvallisimman ja innovatiivisimman paikkatiedon ekosysteemin aikaansaaminen edellyttää, että paikkatietoa on oikean laatuista ja riittävän kattavina saatavilla kaikille toimijoille, näin pystytään tuottamaan asiakashyötyä monilla eri toimialoilla. Kokonaisturvallisuus edellyttää myös, että ymmärrys tiedosta ja sen käytön rajoitteista on vastuullisesti tunnettua. Riskit paikkatiedon vahingolliseen väärinkäyttöön pitää myös osata minimoida.

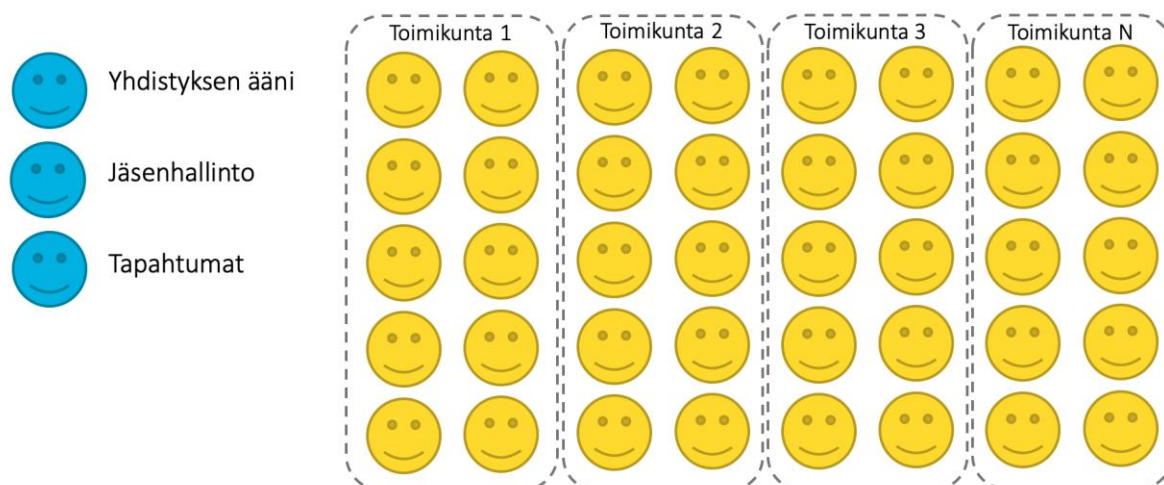
KUVA 9 Merkittävimmät paikkatietoa hyödyntävät toimialat.

Yhteistyöelimen tulee pystyä tarjoamaan ympäristö, jossa osaamista ja vuorovaikutusta voidaan jakaa monella eri alalla toimivien kesken. Tämä on mittava tehtävä, joten fokusalueiden tunnistaminen tulee sisältyä toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Pohjoismaisten referenssitoyimijoiden vastaukset tämän hetken fokusalueisiin olivat yhdenmukaisia. Yhdyskuntarakentaminen on nyt yksi keskeinen toimiala ja verkostotoimintaa suunnataan pääosin sinne. Yhdyskuntarakentaminen kattaa kiinteämmin rakennusalan ja jakeluverkostot. Myös turvallisuusala, kiinteistöala sekä liikenne ja logistiikka ovat läheisesti kytköksissä yhdyskuntarakentamiseen.

Suomen vahva metsäosaaminen tarjoaa merkittävän kasvualueen paikkatiedon uusille hyötyvaikutuksille. Samoin ilmastokriisin ratkaisemisessa tai vähintään hillitsemisessä paikkatiedot tuovat biotalouden toimijoille uusia mahdollisuuksia vastata haasteisiin. Biotalous on syytä harkita toimintaresurssien puitteissa yhtenä verkostovaikutuksen kehittämisen erityisenä fokusalueena.

6.2 Resurssit

Pohjoismaisten referenssiorganisaatioiden resurssit muodostuvat vakituisesta henkilöstöstä ja vapaaehtoisverkostosta. Vakituinen toimistohenkilöstö on hypoteesin mukainen 2-3 henkeä, jotka hoitavat jäsenrekisterin hallinnoinnin, alan edustamisen, verkoston kehittämisen, tiedotustoiminnan ja tapahtumien junailun (kuva 10.). Onnistunein ratkaisu on Norjassa, jossa kolme henkilöä kykenee hoitamaan nämä tehtävät tehokkaasti ja muu palveluiden hankinta on vähäistä. Toiminnalla onkin vankka taluspohja, joka tulee laadukkaiden tapahtumien järjestämisestä ja sitoutuneesta jäsenistöstä. Tapahtumatuotannon ulkoistaminen on johtanut Ruotsissa yhdistyksen taloustilanteen heikkenemiseen, koska tapahtumien kate on valunut liikaa ulkoistuspalveluita toimittaville yrityksille. Tanskassa jäsenhallinta on ulkoistettu, mutta sitä ei pidetä onnistuneena ratkaisuna, koska yhteys jäsenistöön on heikompi ja jäsenasioita joudutaan hoitamaan myös päällekkäisesti omin voimin.

KUVA 10 Referenssiyhdistysten resurssit muodostuvat 2-3 vakituisesta henkilöstä sekä hyvin organisoidusta ja motivoituneesta vapaaehtoisverkostosta.

Keskeinen resurssi etenkin Norjassa ja Tanskassa on vapaaehtoistyövoima, joita on kaiken kaikkiaan 90-100 henkeä. Käytännössä tämä muodostuu eri toimikuntia pyörittävistä henkilöistä ja tapahtumien valmistelun ja toteutuksen toimeenpanijoista. Vakituisen henkilöstön tehtävänä onkin mahdollistaa ja motivoida vapaaehtoinen työvoima. Tämä edellyttää aktiivista koordinoitua ja innostuneen ilmapiirin ylläpitoa. Vapaaehtoistyövoiman saatavuus puolestaan edellyttää, että toiminta on jäsenorganisaatioiden kannalta organisaatioille niin hyödyllistä, että henkilöt pystyvät osallistumaan siihen osin myös työajallaan.

6.3 Jäsenistö

Paikkatietoa työssään käsitteleviä ja käyttäviä henkilöitä löytyy siis monelta eri alalta. Verkoston tulee pystyä laajaan eri toimialoilla työskentelevien henkilöiden tavoittamiseen ja palvelemiseen. Organisaatioita, joiden toiminnassa paikkatiedot näyttelevät oleellista roolia, on paljon. Nämäkin tulee saada motivoitua yhteistoimintaelimeen jäseniksi ja kontribuuttoreiksi.

Pohjoismaisten referenssiyhdistysten jäsenprofiileista saatiin varsin samansuuntainen kuva (kuva 11.). Organisaatiojäseniä on 200-250 kpl. Kunnat ovat muissa Pohjoismaissa suurin organisaatiojäsenryhmä (85-100 kpl), yritysjäseniä on noin 50-60 kpl ja loput ovat julkishallinnon virastoja, laitoksia sekä oppilaitoksia. Erilaisten organisaatioiden jäsenmaksu määräytyy organisaation koon mukaan tai kunnissa asukasluvun mukaan.

Suora henkilöjäsenyys on vahvasti esillä Norjassa, jossa henkilöjäseniä on 1700 kpl mukaan lukien opiskelijat ja eläkeläiset. Tanskassa verkostossa on 1600 jäsentä, mutta osa henkilöjäsenistä saa jäsenstatuksensa työnantajaorganisaationsa jäsenyyden kautta.

	Neutraali	Vakitui- nen hen- kilöstö	Organi- saatio jäseniä	Henkilö- jäseniä	Jäsen- maksu- tulot	Tapah- tuma tulot	Sponsorit	
GeoForum Sverige		2	200		75%	25%		100/290 kuntajäsentä
GeoForum Denmark		2 +	250	1600	50%	50%		84/98 kuntajäsentä
GeoForum Norge		3	200	1700	25%	75%		100/422 kuntajäsentä
Geonovum, NL		36						Budjetti- ja hankerah.
Geovation, UK		14					OS, HMLR	Budjettirahoitus
AGI, UK								
GITA, USA		3						
KIRA-InnoHub ry		3				20%	Liitot	Siemenrahoitus 3v
Liikennelab		1						Budjettirahoitus
ITS Finland ry		2						Myös kasvuohjelma- rahoitusta

KUVA 11 Referenssitoimijoiden resurssit ja jäsenistön rakenne.

Etenkin kuntien vahva mukanaolo muissa Pohjoismaissa on merkittävää. Suomessa kunnilla on ollut Kuntaliiton vetämänä oma yhteistyöryhmänsä, mutta muissa Pohjoismaissa tämä yhteistyö näyttää kanavoituneen koko alan yhteistyöelimen kautta. Kuntien työssä ja lakisääteisissä tehtävissä syntyy ja käytetään jatkuvasti enenevässä määrin paikkatietoja, joilla on myös seudullisia ja valtakunnallisia käyttäjiä. Siksi tässä selvityksessä nähdään tärkeänä kuntakentän saaminen mukaan yhteistyöelimeen jo perustamisvaiheessa. Suomessa jäsenistöksi asti sitoutuvien kuntien lukumäärä tosin jäänee muita Pohjoismaita pienemmäksi, mutta asettune 60-70 kunnan luokkaan. Näissä kunnissa on omaa paikkatietoa käsittelevää henkilöstöä.

Toiminnan hallintomallissa on myös syytä huomioida ja löytää malli, jossa sekä organisaatiojäsenet että henkilöjäsenet ovat tasapainoisesti edustettuna yhteistoimintaelimen toimintaa ohjaavissa toimielimissä. Tähän löytynee parhaat käytännöt Tanskan mallista, jota ei vielä tässä vaiheessa ole kuitenkaan selvitetty syvemmin. Samoin on syytä etsiä malli, jolla eri toimikunnilla tai alajärjestöillä on riittävä itsenäisyys ja resurssit oman toimintansa kannalta taroituksenmukaisten aktiviteettien ylläpitoon.

6.4 Pysyvän toiminnan rahoitus

Referenssitoimijat rahoittavat perustoimintansa pääasiassa kahdesta lähteestä: jäsenmaksutuloilla sekä tapahtumien järjestämisestä jäävällä ylijäämällä. Tämän lisäksi on pienempi määrä muita tuloja, kuten mainostulot tai koulutustoiminnan tuloja.

Tanskan GeoForum budjetoidut tulot vuodelle 2020 ovat n. 418.000€, josta 51% saadaan yhden vuosittaisen Kortdag -pää tapahtuman ylijäämällä, 48% tulee jäsenmaksuista ja 1% muista koulutustuloista. Kortdag-tapahtuma on kolmipäiväinen ja siihen on osallistunut n. 800 henkeä. Tapahtumamaksu on ollut n. 700€ per henkilö. Ruotsissa viime kevään kaksipäiväisen Position 2030 -tapahtuman osallistumismaksu oli n. 600€. Tilaisuuteen osallistui arviolta 1200 maksanutta kävijää.

Norjassa on useita vuosittaisia tapahtumia, joita järjestetään myös alueellisesti. Kokonaisbudjetti on yli 900.000€/v johtuen juuri laajasta koulutuksellisesta tapahtumatoiminnasta. Ruotsissa tapahtumien tuotto on hiipunut. Ruotsin GeoForum kilpailee rinnakkaisten organisaatioiden kanssa ja on menettänyt ison osan päätapahtuman katteesta ulkoistetulle palvelutuotannolle.

Kuntien osuus jäsenmaksutuloista on kaikissa Pohjoismaissa merkittävä, lähes 50%. Kuntien saaminen mukaan jäseniksi on tärkeää myös Suomessa.

Tällä hetkellä Suomessa järjestetään useita tapahtumia, joilla voitaisiin varmistaa osa GeoForum -verkoston rahoituksesta. Kuntien kaksipäiväisille paikkatietopäiville osallistuu vuosittain n. 150 henkeä ja osallistumismaksu on 200-400€. Kahden päivän mittaisen Maanmittauspäivien osallistumismaksu on ollut 450€ ja osallistujia on arviolta 300 henkeä. FLIC on järjestänyt vuosittain yksipäiväisen Location Business Forum-tilaisuuden, johon on osallistunut n. 150 henkeä ja osallistumismaksu on ollut viimeksi 210€. Paikkatietomarkkinoilla on kävijöitä vuosittain n. 2000 henkeä. Tämä kaksipäiväinen tilaisuus on osallistujille maksuton.

Riippumattoman GeoForum Finland -verkoston tulee kehittää kestävät jäsenmaksutulot ja tapahtumatoiminta kattamaan yhdistyksen toimintakulut. Tässä vaiheessa arvioidaan, että 2-3 vuoden käynnistysvaiheen jälkeen verkosto pystyy keräämään jäsenmaksutuloja 150.000€/v ja tuottamaan laadukkaita koulutuksellisia seminaareja, joiden tuotto on myös 150.000€. Tällä arvioidaan, että GeoForum Finland -toimiston kulut pystytään kattamaan.

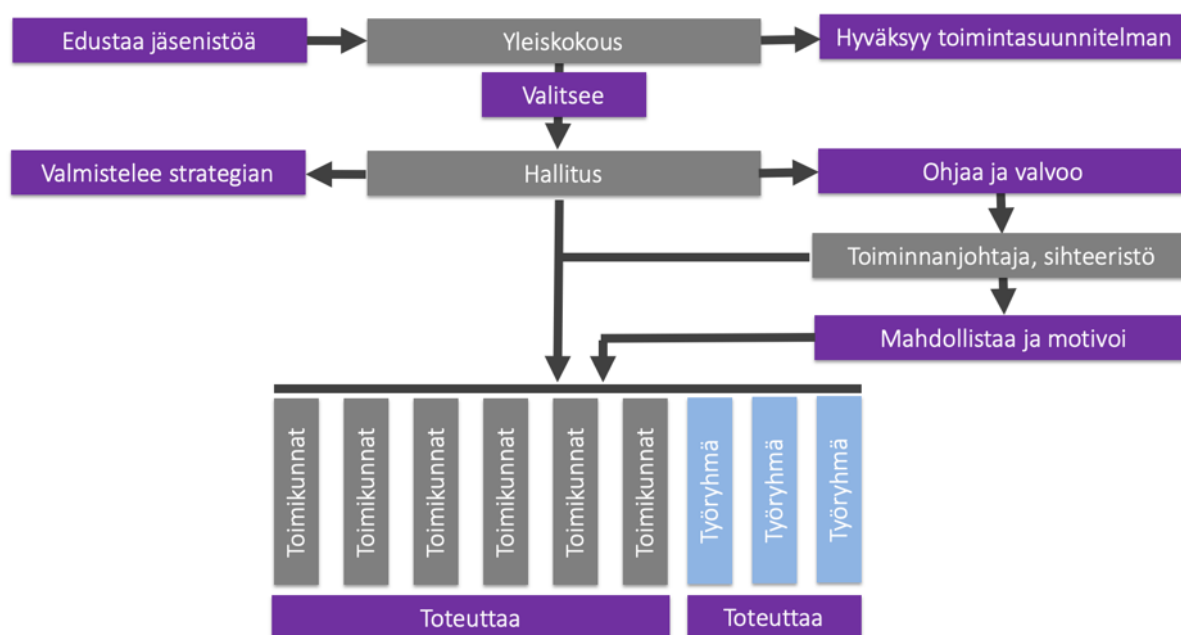
Toimintaedellytyksiä voidaan parantaa myös projektikohtaisella rahoituksella liittyen esimerkiksi standardisoinnin ja innovaatiotoiminnan edistämiseen. Samoin on syytä selvittää voisiko tiiviimmästä yhteistyöstä muiden verkostojen kanssa syntyä synergiavaikutusta, joka helpottaa toiminnan jatkuvuutta.

6.5 Hallinto

Yhteistyöelimen hallintomalli ja säännöt tulee suunnitella palvelemaan toiminnan jatkuvuutta sekä riippumattoman statuksen vaalimista (kuva 12.). Toimintaa ohjataan vuosittaisella yleiskokouksella, joka antaa vastuuvapauden edellisen vuoden toiminnasta ja hyväksyy seuraavan

vuoden toimintasuunnitelman sekä valitsee vetäjän ja sihteeristön toimintaa valvovan hallituksen. Hallituksen tulee myös laatia ja ylläpitää yhteistyöelimen strategia. Itse toiminta jakautuu toimikuntiin tai alajärjestöihin, jotka suunnittelevat toimintansa ja raportoivat toiminnastaan hallitukselle. Sihteeristön tehtävänä on toimikuntien/alajärjestöjen ja erilaisten työryhmien toimintaedellytysten mahdollistaminen ja vapaaehtoisresurssien motivointi. Hallitus valitsee toiminnanjohtajan ja hyväksyy toiminnanjohtajan valitsemat muut resurssit.

Yhteistoimintaelimen tavoitteena on muodostaa laaja ammattilaisten ja asiantuntijoiden verkosto, mutta jäsenmaksutulojen odotetaan muodostuvaan pääosin organisaatioiden jäsenyyksien kautta. Näitä täydentävät opiskelijajäsenet sekä seniorijäsenet. Henkilöjäsenyys on mahdollinen myös yksittäisille työntekijöille. Yhdistyksen hallituksen tulee siis edustaa kattavasti jäsenorganisaatioita sekä myös toimikuntia/alajärjestöjä. Toimivan hallituksen koko on syytä rajata noin kymmeneen henkilöön.

KUVA 12 Yhteistyöelimen hallintomalli.

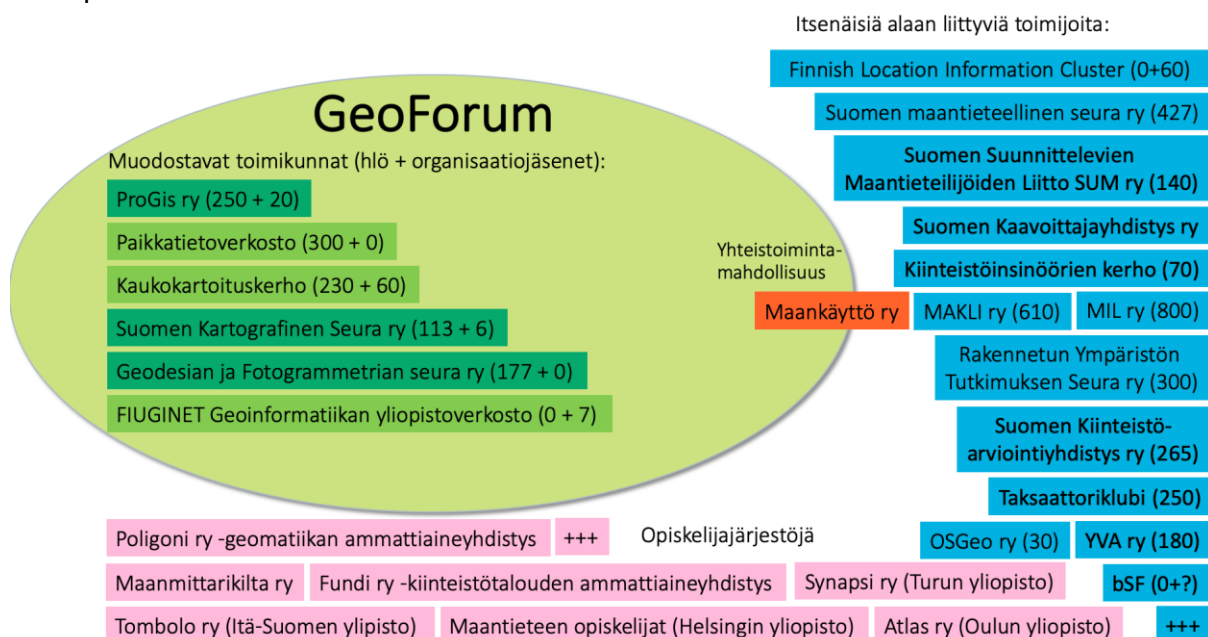
7. Yhteistyöelimen toiminnan käynnistäminen

7.1 Yhdistysten ja verkostojen voimavarojen yhdistäminen

Toiminnan käynnistäminen edellyttää keskeisten olemassa olevien yhdistysten kannalta mielekästä ratkaisua voimien yhdistämiseen (kuva 13.). Käydyissä keskusteluissa useat alalla toimivat yhdistykset totesivat toimivansa niukkojen resurssien varassa, jäsenistö uhkaa ikääntyä, uusien jäsenten hankkimisen olevan työlästä ja hallintotyön vievän aikaa varsinaiselta tehtävältä. Yhdistysten varainhankinta on pienimuotoista ja toiminta nojaa vaihtelevasti saatavilla olevaan vapaaehtoistyöhön. Yhteistyöelimen tarkoitus on siis helpottaa nykyisten yhdistysten ja verkostojen toimintaa sekä saada aikaan synergiavaikutus luonnollisen yhteistyön kautta.

Tällä hetkellä ainakin kuusi olemassa olevaa yhdistystä tai verkostoa ovat ilmaisseet halukkuutta olla muodostamassa jo aloitusvaiheessa GeoForum Finland -toiminnan ydintä. Tämä edellyttää kuitenkin tarkempaa suunnittelua. On varmistettava, ettei toimijoille aiheudu järjestelystä rajoitteita ja muutenkin etsittävä sopiva etenemismalli. Maanmittausalan ammattilaisten yhdistyksistä Maankäyttö ry:n kanssa tulee myös selvittää ja alustavasti sopia, voisiko sen nykyinen toiminta Maanmittauspäivien ja Maankäyttö-lehden organisoijana integroitua osaksi GeoForumia. Alustavissa keskusteluissa tätä on pidetty mahdolliselta.

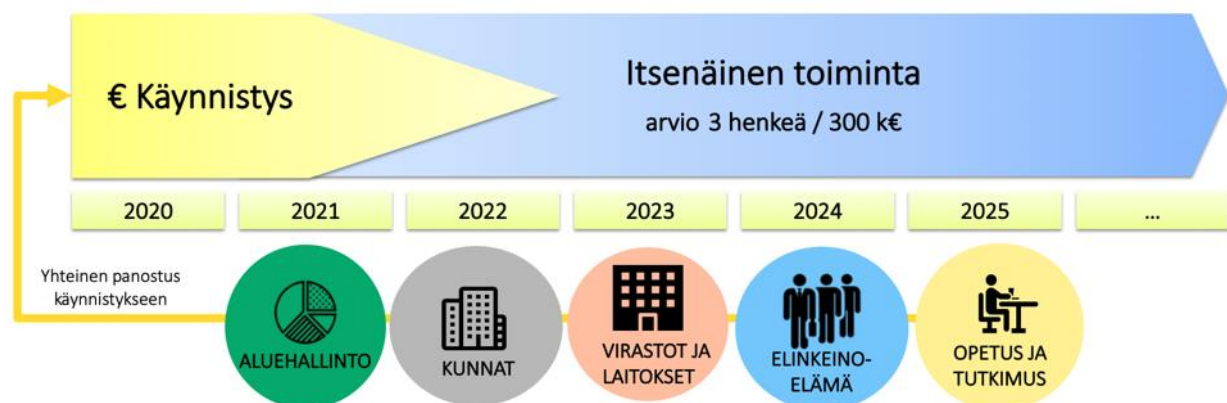
Näiden nykyisten yhdistysten ja verkostojen toiminnan integroituminen edellyttää valmistelua ja usean kohdalla myös yhdistysten kokousten sääntöjen mukaisia päätöksiä. Käytännössä tämä prosessi voidaan saada toteutettua GeoForumien ensimmäisen toimintavuoden aikana.

KUVA 13 Olemassa olevien yhdistysten ja verkostojen liittyminen GeoForum -yhteistyöelimeksi toiminnan käynnistymisen aikana. Suluissa on mainittu henkilö + organisaatiojäsenten lukumääriä.

7.2 Käynnistämisen mahdollistava rahoitus

Vastaavanlaisten yhteistyöelimen käynnistäminen on tapahtunut siemenrahoituksen turvin (kuva 14.). Esimerkiksi älyliikenteen ITS Finland ry:n pohjalla oli kolmivuotinen projekti ennen itsenäisen yhdistysmuotoisen toiminnan käynnistymistä vuonna 2006. Myös KIRA Innohub ry on juuri nyt käynnistetty kolmivuotisella siemenrahoituksella ja se on palkannut itselleen KIRA-digi hankkeen vetäjän lisäksi kaksi vakituista henkilöä.

KUVA 14 Yhteistyöelimen käynnistys edellyttää siemenrahoitusta.

Toiminnan käynnistämisen rahoituksen minimitaso on 200 000 € vuodessa 2-3 vuoden ajan. Riippumattoman ja laaja-alaisesti eri osapuolia edustavan yhteistyöelimen kannalta on edullista, jos jo käynnistysvaiheessa siemenrahoitukseen olisi laaja osallistujajoukko. Ei kuitenkaan ole realistista ajatella, että julkisen hallinnon eri tasoilta ja elinkeinoelämästä saadaan heti käynnistysvaiheeseen kattava osallistuminen rahoitukseen, joten muutaman toimijan tulee olla aloitteellisia. Maanmittauslaitos, Ympäristöministeriö, kunnat sekä muutama keskeinen yritys Business Finlandin tukemana ovat potentiaaliset toiminnan käynnistämisen rahoittajat. Käynnistymistä voi tukea myös aiesopimus, jolla laajempi toimijajoukko ilmaisee tahtotilansa, mutta sitoutuvat jatkoon vasta käynnistysvaiheen aikana, ja/tai riittävän rahoituspohjan varmistuttua.

7.3 Yhteistyömahdollisuus muiden toimijoiden kanssa

Kuten jo aikaisemmin todettiin, ovat kiinteistö- ja rakennusalan toimijat käynnistäneet yhdessä alan rakennetun ympäristön kestäväää digitalisaatiokehitystä edistävän KIRA- Innohub ry:n. Tämän yhdistyksen toiminta on käynnistymässä Helsingissä Maria 01 -innovaatiokampukselle, johon luodaan yhteistyössä muiden verkostojen kanssa vastaavia edistämistehtäviä tukeva ympäristö. GeoForum Finland -yhteistyöelimen toiminta voi saada synergiaetuja yhteistyöstä KIRA Innohub ry:n kanssa sekä tila- että henkilöstöresurssien suhteen.

8. Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet

Tämän selvityksen lähtökohtana on ollut Paikkatietopoliittisen selonteon kirjaus yhteistyön tehostamisesta uudella yhteistyöelimellä. Selvityksessä on verrattu kolmen Pohjoismaan ja kolmen muun maan toimintatapoja paikkatiedon yhteiskunnallisen hyötyvaikutuksen tehostamisessa. Saatujen tietojen ja haastattelujen perusteella riippumattoman yhdistyksen toiminnan käynnistäminen on mahdollista ja sen uskotaan onnistuneesti toteutettuna tuottavan haluttu hyötyvaikutus.

Yhteistyöverkoston toteuttamisen mallina pidetään Norjassa ja Tanskassa kehittynyttä mallia, jossa riippumattomalla verkostolla on laaja alan toimijoiden ja ammattilaisten tuki. GeoForum Finland olisi siis laajasti hyväksytty yhdistysmuotoinen toimija, jonka sihteeristö huolehtii yhteistyöelimen jatkuvista toimintaedellytyksistä, edustaa jäsenistöä, sekä luo ja ylläpitää yhteydet muihin toimialoihin ja myös kansainvälisiin sisarjärjestöihin ja toimintaan.

Valmistelun jatkotoimenpiteet ovat:

1. rakentaa alustava toiminta- ja rahoitussuunnitelma vuosille 2020-2022,
2. luoda aiesopimusmalli tukemaan organisaatioiden sitoutumista jatkotoimiin,
3. tiedottaa etenemisestä alan verkostoja ja toimijoita
4. koota riittävä rahoitus käynnistysvaiheelle vuosille 2020-2022 ja hakea alustavat sitoumukset toiminnan käynnistämiseen,
5. koota käynnistystä ohjaava työryhmä ja aikatauluttaa käynnistyskokous,
6. järjestää toiminnanjohtajan tehtävän käynnistäminen ja järjestää toimitilat,
7. sopia keskeisten olemassa olevien yhdistysten kanssa yhteiseen toimintamalliin siirtymisen toimenpiteistä ja aikataulusta sekä
8. sopia vuoden 2020 käytännön toimista, mm. tapahtumien järjestelyvastuista ja julkaisutoiminnasta.

Nykyisistä yhdistyksistä ja verkostoista toiminnan pohjan voi muodostaa Progis ry, joka yhdistyksenä voidaan tarvittaessa konvertoida uuden yhteistyöelimen pohjaksi. Tähän liitetään myös Paikkatietoverkoston toiminta joko kokonaan tai soveltuvin osin. Lisäksi sovitetaan yhteistyöelimen palvelut ja toiminta Geodesian ja Fotogrammetrian seuran, Fiuginetin, Kartografisen seuran sekä Kaukokartoituskerhon tarpeisiin. Maankäyttö ry:n kanssa käynnistetään yhteistoimintaneuvottelut Maanmittauspäivien ja Maankäyttö-lehden osalta. Maanmittauslaitoksen kanssa on vastaavasti neuvoteltava Paikkatietomarkkinoiden ja Positio-lehden tuottamisista. FLIC:n kanssa sovitaan tapahtumajärjestelyiden työnjaosta vuonna 2020.

Toiminnan aluksi rekrytoidaan tiedotusammattilainen, jonka päätehtävänä on luoda yhteistointimintaelimelle kestävät ja modernit sähköiset kanavat ja laadukas jatkuvan tiedotuksen kulttuuri.

Käynnistysvaihe kestää 2-3 vuotta, jonka jälkeen verkosto pystyy jatkamaan toimintaansa myös taloudellisesti riippumattomana. Käynnistysvaiheen rahoituksen pohjana voi olla jo nyt edistämiseen käytettävien resurssien uudelleensuuntaaminen sekä esimerkiksi liittymismaksun muodossa annettu tuki yhteistyöelimen käynnistymiselle.

Yhteistyöelimen toiminta tukee välillisesti myös esimerkiksi:

- Maanmittauslaitoksen Kansallisen maastotietokannan uudistamisprosessia ja kuntayhteistyötä,
- Ympäristöministeriön tämän hetken kehityshankkeita Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisessa ja valtakunnallisen digitaalisen rakennetun ympäristön rekisterin ja tietopalustan kehittämisessä,
- Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla käynnissä olevaa panostusta eurooppalaisen Galileo- satelliittipaikannusteknologian edistämässä,
- Työ- ja elinkeinoministeriön panostusta uudenlaisen avaruusliiketoiminnan kiihdyttämisessä sekä
- Business Finlandin toimintaa alan yritysten kasvun nopeuttamisessa ja innovaatioiden kehittämisessä kohti kansainvälistä liiketoimintaa.

Yhteistyöelimen verkostovaikutuksella on siis hyvät mahdollisuudet tuottaa välillisesti hyötyä yritystoiminnan ja palveluinnovaatioiden kehittymisen lisäksi useilla eri hallinnonaloilla käynnissä oleville kehityshankkeille. Siten käynnistysvaiheelle on toivottavaa saada laajapohjainen edustus ja tuki.